

COMPETÈNCIES GENERALS DEL BATXILLERAT

Les matèries del batxillerat s'orienten i estructuren en coherència amb les etapes educatives anteriors i els ensenyaments superiors, a partir del concepte de competència, entesa com l'aplicació de coneixements i destreses en la resolució de problemes i en situacions complexes, mobilitzant recursos diversos adquirits en diferents moments del trajecte acadèmic, que sovint depenen de diverses disciplines o de l'experiència adquirida.

La competència implica comprendre la lògica interna dels recursos dels quals es disposa, sospesar-los com a mitjans per a l'acció i triar aquells que, en cada cas, s'acosten més i millor a l'objectiu. Això significa posar en marxa tàctiques de racionalitat pràctica a l'hora de prendre decisions i actuar. Des d'aquest punt de vista, la persona competent sap què vol, coneix les seves aptituds, entén la situació en què es troba i actua de la millor manera possible per aconseguir el que es proposa. Per tant, la competència inclou sabers i destreses, però també un grau elevat d'iniciativa personal, responsabilitat, flexibilitat i capacitat crítica.

L'assoliment de competències avança paral·lelament a l'adquisició de coneixements, destreses i actituds. Així, doncs, ser competent pressuposa haver adquirit coneixements i destreses i haver construït diferents actituds que poden anar des de la gestió de les pròpies emocions fins al desenvolupament de les habilitats socials.

La competència és, fonamentalment, acció, i només s'arriba a ser competent posant en pràctica els propis recursos. L'alumnat hauria de poder aplicar els continguts que aprèn a mesura que els va aprenent, a través d'exercicis en què hagi de resoldre problemes progressivament complexos, integrar coneixements i transferir-los d'un context a un altre.

Així mateix, l'enfocament competencial subratlla que el principal mecanisme de fixació del que s'aprèn és la vivència de la seva utilitat. S'aprèn el que funciona a la pràctica, el que és útil i vàlid per a la construcció de la pròpia vida. L'alumnat hauria d'experimentar la utilitat d'allò que aprèn, resolent qüestions significatives, i adonant-se que allò que ha après és la condició que li permet continuar aprenent.

Atès que una competència comporta seleccionar els recursos més adients per a cada cas, l'alumnat hauria de conèixer l'entramat d'allò que aprèn i entendre les possibilitats del seu ús. Ha de tenir consciència, doncs, de la relació que existeix entre els diferents continguts d'aprenentatge i les condicions per usar-los.

Normalment, la resolució de problemes implica la integració de diferents tipus de sabers; per aquesta raó s'haurien de proposar activitats que relacionessin les àrees del coneixement i mostressin la utilitat d'usar el que se sap en altres contextos. Transferir coneixements d'un context a un altre és la finalitat principal de l'aprenentatge per competències. I ja que les competències són

capacitats que poden aplicar-se a qualsevol realitat, cal treballar-les de manera transversal.

Tanmateix, com que la competència és acció i l'acció es dona sovint en un context social, cal integrar la reflexió moral i l'educació en valors en el treball de qualsevol matèria. També cal afavorir la interacció social i, per tant, proposar a l'alumnat la resolució de qüestions en què hagi d'aplicar els seus recursos en col·laboració amb altres companys o companyes.

Els continguts (conceptuals, procedimentals i actitudinals) que hi ha al darrere dels quatre sabers que conformen les competències (saber, saber fer, saber ser i saber estar), vénen definits pel currículum. L'enfocament competencial d'aquests continguts recomana treballar-los de manera que l'alumnat en compregui la lògica interna i sàpiga emprar-los, de manera selectiva i raonada, quan els necessiti, evidenciant així que és competent.

Per tot això, convé idear tasques educatives en què l'alumnat pugui aplicar allò que sap, en contextos diferents i en relació amb qüestions diverses, significatives i funcionals. Ensenyar i aprendre per competències pressuposa accentuar en la didàctica de cada disciplina aquelles activitats d'ensenyament i aprenentatge susceptibles de produir coneixements, destreses i actituds que puguin ser mobilitzats en situacions concretes com, per exemple, pràctiques de treball en grup cooperatiu, tutorització de recerques, resolució de qüestions en grup, plantejament de situacions que comportin l'expressió i interacció oral, etc. En definitiva, ensenyar i aprendre per competències implica, doncs, accentuar la dimensió pràctica i alhora global de l'aprenentatge.

Aquestes recomanacions serveixen també per a les activitats d'avaluació, que han de ser coherents amb l'enfocament competencial dels aprenentatges. En aquest sentit, haurien de mesurar les competències per mitjà d'activitats en què l'alumnat hagi de triar els coneixements, les destreses i les actituds més adients per resoldre-les, construir la seva resposta i, si escau, explicar el procés que ha emprat en la resolució.

També implica emfatitzar, en les activitats d'avaluació, la mobilització dels diversos coneixements adquirits davant de situacions noves tot i que similars a les treballades a l'aula. I, de manera compartida amb els membres de l'equip docent, identificar i programar conjuntament tant com es pugui les activitats d'aprenentatge que contribueixin a desenvolupar i consolidar les competències generals que preparen per a la incorporació a la vida adulta i per continuar aprenent al llarg de la vida.

Competències generals del batxillerat i competències específiques de les matèries

Una persona és competent quan actua a la pràctica activant de manera conjunta el seguit de competències que posseeix. Sovint les unes no tenen sentit de ser sense les altres. A la pràctica, les persones competents combinen les capacitats derivades de la pròpia formació tècnica o acadèmica amb el correcte comportament social, l'aptitud per treballar en equip o la facultat

d'emprendre iniciatives i fins i tot de córrer riscos calculats. Tanmateix, resulta pertinent distingir les competències en dues gran tipologies: les competències generals del batxillerat i les específiques de cada matèria, que es presenten en el desplegament curricular de cadascuna.

En el batxillerat cada matèria posseeix una epistemologia pròpia: el seu objecte de coneixement, el mètode que utilitza, els valors que fa intervenir i els resultats que obté juntament amb les seves finalitats o aplicacions. Encara que les realitats naturals, humanes o socials són úniques i integrades, el seu coneixement al llarg de la història s'ha construït a partir de mirades específiques sobre aquestes realitats. D'aquests punts de vista o esguards particulars sobre la realitat en neixen les anomenades competències específiques, que són les que es deriven de l'epistemologia pròpia de cada disciplina i que estan referenciades en els seus currículums respectius.

Però també és cert que totes les disciplines desenvolupen directament o indirecta un conjunt de competències que tenen un caràcter transversal o comú. Tota matèria del batxillerat promou, per exemple, l'obtenció d'informació o la seva comunicació a través de la llengua oral o escrita, proposa l'adquisició d'informació a través d'Internet i la seva comunicació a través de tecnologies digitals o bé estimula en l'alumnat la regulació del propi aprenentatge i la interrelació amb els altres.

En el batxillerat s'identifiquen com a competències generals i comunes les sis competències següents: competència comunicativa, competència en recerca, competència en la gestió i el tractament de la informació, competència digital, competència personal i interpersonal i competència en el coneixement i la interacció amb el món.

Aquestes competències generals continuen el desenvolupament de les competències bàsiques de l'etapa educativa anterior i preparen per a la vida activa i per actuar de manera eficient en els estudis superiors.

Els currículums de les matèries expliciten les competències específiques que s'hi treballen, així com la contribució de la matèria al desenvolupament de les competències generals.

A continuació es descriuen els aspectes nuclears de les competències generals del batxillerat, que caldrà exercitar en tots dos cursos i des de totes les matèries, la tutoria i les diferents activitats del centre per aconseguir un aprenentatge competencial global.

Competència comunicativa

La competència comunicativa es fonamenta en l'ús de les llengües en contextos comunicatius diversos. Aquesta competència suposa mobilitzar els recursos lingüístics orals i escrits per poder-los aplicar a les diverses circumstàncies acadèmiques i socials i constitueix una competència imprescindible per aprendre, per relacionar-se i per interaccionar amb el món. És una competència de totes i cadascuna de les matèries del batxillerat, ja que totes les disciplines utilitzen necessàriament l'expressió oral i escrita com a instrument per

comunicar la informació i per transformar aquesta informació en coneixements cada cop més complexos. Aquesta competència suposa que al final del batxillerat l'alumnat sap relacionar-se amb els altres en català i castellà i almenys també en una llengua estrangera. oralment, per escrit i també a través de l'ús dels llenguatges audiovisuals, tot fent servir, quan calgui, la comunicació no verbal i les tecnologies de la informació i la comunicació.

Posseir la competència comunicativa significa ser capaç de mobilitzar totes les capacitats d'expressió quan cal en els diversos contextos acadèmics i socials. En algunes circumstàncies caldrà expressar fets, conceptes, idees i pensaments i, en altres, convindrà expressar correctament emocions i sentiments. La competència comunicativa implica també una actitud d'estimació de la creativitat implícita en l'expressió d'idees, experiències o sentiments.

La competència comunicativa, a més, afavoreix i participa en el desenvolupament de les altres competències generals, com la personal i interpersonal, la competència en el coneixement i interacció amb el món i la competència en la gestió i el tractament de la informació, atès que amb la comunicació es relacionen les accions de cercar i gestionar la informació, treballar cooperativament, interpretar la realitat, habitar el món i conviure-hi i desenvolupar el pensament i identitat propis.

Per bé que hi ha diversos llenguatges (plàstic, musical, corporal, etc.), tots els aprenentatges requereixen, poc o molt, la comunicació oral i escrita. Totes les matèries del currículum sense excepcions utilitzen l'expressió oral i escrita com a instrument de comunicació i com a mitjà imprescindible per a la descripció, l'explicació, la justificació, la interpretació i l'argumentació dels coneixements específics de cada disciplina. La llengua també resulta imprescindible per a l'organització i autoregulació del propi pensament, i també per a la gestió de les pròpies emocions i la conducta.

La competència comunicativa possibilita el diàleg i la interacció adequada amb altres persones i facilita l'aproximació a altres cultures. L'ús no sexista del llenguatge permet representar la realitat des de la diversitat i riquesa de les dones i els homes. És un instrument essencial per compartir el coneixement i per desenvolupar les diverses activitats d'aprenentatge, en les quals hi té un paper fonamental l'expressió oral. A través de l'estudi de cada disciplina cal aprendre a parlar, escoltar, exposar i dialogar sobre la base del contingut específic de cada aprenentatge. El diàleg és un bon recurs per iniciar els temes, per compartir els coneixements i per discutir i contrastar opinions de manera eficient en el treball en grup.

Aprendre a comunicar abasta l'ús dels registres lingüístics i també dels llenguatges audiovisuals i els mitjans de comunicació, tant des del vessant de proporcionar eines a l'alumnat per descodificar-los, com de disposar d'eines per comunicar de manera creativa i personal els resultats d'una recerca o problema plantejat en el context de qualsevol matèria del batxillerat, incloent-hi el treball de recerca. Implica també una formació en cultura audiovisual que permeti que l'alumnat complementi la comunicació lingüística amb altres estratègies comunicatives no lingüístiques, que requereixin la mobilització de les principals

tècniques, recursos i convencions dels diferents llenguatges artístics en el seu vessant comunicatiu i d'expressió d'idees, experiències i sentiments.

En síntesi, el desenvolupament de la competència comunicativa comporta el diferent domini de llengües, tant oralment com per escrit, en múltiples suports i amb el complement, quan calgui, d'altres llenguatges (audiovisual, corporal, musical, plàstic, etc.) en varietat de contextos i finalitats, com a eina per aprendre a aprendre.

Competència en gestió i tractament de la informació

La competència en gestió i tractament de la informació és el conjunt de capacitats i destreses que permeten mobilitzar recursos per trobar, reunir, seleccionar i analitzar informacions procedents de fonts diverses i en diferents suports, tant en l'àmbit acadèmic com en la vida quotidiana. Constitueix una competència important per obtenir coneixements útils o, en la seva pràctica inicialment guiada, arribar al punt de ser autònom en els processos d'aprenentatge al llarg de la vida.

Aquesta competència inclou la capacitat de distingir entre els diferents tipus de fonts i suports i de fer ús de les biblioteques tradicionals o electròniques, incloent-hi les destreses de cerca d'informació a les xarxes de tota mena (Internet i intranets). També contempla la capacitat de valorar si la informació obtinguda és pertinent d'acord amb les preguntes formulades o en funció dels objectius proposats, com la facultat de convertir-la en coneixement.

En el batxillerat les activitats centrals per a l'adquisició d'aquesta competència són les que es desenvolupen d'una manera especial en les activitats experimentals o de recerca de cada matèria i en tota mena de treballs acadèmics autònoms, en particular tot el potencial que es vehicula per mitjà del treball de recerca. Tot i que analíticament és una competència clarament distingible de les altres, es relaciona de manera directa amb la competència en recerca i amb la competència digital, atenent al lligam entre l'accés, la gestió i la difusió de la informació i les TIC.

Existeixen dos nivells en l'adquisició d'aquesta competència, que en un cert grau ja han estat treballats en les etapes educatives anteriors: d'una banda, el maneig de la informació i, de l'altra, la gestió d'aquesta informació per tal de generar coneixement.

Pel que fa al maneig de la informació, cal destacar en primer lloc la necessitat de construir acadèmicament cada matèria mitjançant les activitats d'aprenentatge pròpies que integren la capacitat d'interpretar la demanda per tal de decidir quina mena d'informació cal cercar o bé de definir de manera clara quin és el problema a resoldre per tal d'indagar-ne la solució. Caldrà, en segon lloc, desenvolupar el conjunt de procediments genèrics adequats seguint aquests passos: identificar i localitzar la informació, seleccionar la que és directament rellevant i necessària per resoldre la demanda o el problema, accedir al ventall de fonts que calgui i, finalment, avaluar-ne la qualitat i la fiabilitat.

En relació amb la gestió de la informació obtinguda per tal de generar coneixement, les activitats d'ensenyament i aprenentatge de totes les matèries han de contemplar de manera comuna la construcció d'una seqüència clara per tal de permetre que l'alumnat assoleixi les capacitats d'ordenar i classificar la informació, tant a través dels mitjans convencionals com de les TIC; analitzar, contrastar i interpretar la informació obtinguda aplicant les tècniques i els conceptes que caracteritzen cada font i l'epistemologia pròpia de cada matèria; i, finalment, sintetitzar i comunicar els resultats obtinguts a través dels mitjans convencionals o de les TIC. Aquesta competència es relaciona, doncs, de manera significativa amb les competències comunicativa, digital i en recerca i s'adquireix en el marc de totes les matèries i, d'una manera especial, en el treball de recerca.

Aquesta competència fa possible que l'alumnat prengui consciència de la dimensió ètica en el maneig i ús de la informació, és a dir, de conèixer la forma adequada de respectar els drets d'autoria, la manera de citar adequadament les fonts consultades i l'ús ètic de la informació obtinguda.

Competència digital

L'alfabetització digital constitueix avui una necessitat prioritària. El seu dèficit o absència contribueix a l'empobriment de les possibilitats personals tant en el món acadèmic com en el personal i, sobretot, en el laboral. En l'anomenada societat del coneixement, la ignorància digital pot provocar situacions de marginació i d'injustícia social.

La competència digital és la facultat de mobilitzar en situacions singulars diverses, de caràcter acadèmic, social o personal, el conjunt de capacitats i destreses derivades dels coneixements teòrics i pràctics bàsics de la societat de la informació, de la seva cultura i dels seus productes, així com de les bones pràctiques del seu entorn.

Per al desenvolupament d'aquesta competència digital cal que les activitats d'aprenentatge de les diverses matèries del batxillerat emprin i actualitzin els aspectes bàsics de les eines tecnològiques, el tractament de la informació i les possibilitats comunicatives i creatives de les xarxes virtuals. Per assolir aquesta competència cal disposar de capacitat i recursos tecnològics i utilitzar-los en el tractament i la gestió de la informació.

A més de l'ús individual actiu o passiu de les eines telemàtiques dins o fora de l'aula, cal introduir-se en els entorns no presencials de la comunicació digital i potenciar-los. Aquestes noves eines possibiliten, a més, la comunicació personal i també la interacció i la cooperació. Mitjançant les activitats d'aprenentatge de les diverses matèries del batxillerat, convé iniciar la creació de petites comunitats de treball no presencial que permetin compartir coneixement sempre a partir de bones pràctiques i de conductes ètiques en el seu ús.

En l'horitzó d'una alfabetització digital bàsica i coherent, aquesta competència pressuposa orientar els esforços d'aprenentatge per mobilitzar-ne els recursos derivats de la seva adquisició, tant en l'ús estrictament operacional (obtenir informació i comunicar-la) com també en una utilització productora de coneixement o de productes culturals. En aquest sentit aquesta competència cal que sigui operacional i funcional.

Competència en recerca

S'entén per competència en recerca la facultat de mobilitzar els coneixements i els recursos adients per aplicar un mètode lògic i raonable per tal de trobar respostes a preguntes o per resoldre problemes rellevants que encara no s'han solucionat en el nivell i en l'àmbit adequat als coneixements, destreses i actituds que es posseeixen.

Aquesta competència implica la construcció, dins l'epistemologia de cada matèria del batxillerat, de la capacitat d'elegir amb criteri propi, d'imaginar projectes i de portar endavant les accions necessàries per desenvolupar les opcions i els plans en el marc dels projectes individuals o col·lectius, amb responsabilitat, rigor i perseverança. La capacitat creativa i de recerca per imaginar projectes i desenvolupar-los amb l'ús de les tècniques adequades comporta un grau d'autonomia que s'adquireix dins el marc de l'etapa del batxillerat i amb l'orientació i guia del professorat.

La competència en recerca està íntimament relacionada amb les competències comunicatives i de tractament i gestió de la informació, ja que inclou el desenvolupament de la creativitat i l'esperit de recerca, que equival a imaginar i formular-se preguntes, ser emprenedor i prendre decisions, planificar la metodologia de recerca, actuar, avaluar i autoavaluar-se, i extreure'n conclusions.

Al llarg del batxillerat l'alumnat ha de desenvolupar la competència en recerca i ha de ser capaç d'exercir-la en les diferents matèries del currículum. Cal, doncs, que els procediments lligats a la recerca .formulació d'hipòtesis o d'objectius, tractament de la informació obtinguda, argumentació i interpretació, redacció de conclusions en funció de la hipòtesi i els objectius i exposició oral o escrita de resultats. siguin presents i s'exercitin des de les diferents matèries. El procés creatiu també participa de la competència en recerca, ja que les activitats creatives es construeixen des de la memòria d'allò viscut i experimentat prèviament, que és el que permet assentar els processos creatius i cercar nous camins.

A banda de les activitats d'aprenentatge de cada matèria, que inclouen certs procediments de recerca quantitativa i qualitativa, és prescriptiva al batxillerat la realització d'un treball de recerca, que esdevé un model de tasca o conjunt de tasques en les quals es posen en joc recursos i simultàniament s'aprèn a mobilitzar-los. Aquests recursos vindrien constituïts .a més de la facultat de formular-se preguntes, hipòtesis i objectius i de determinar el mètode a seguir. per la realització de treballs de camp o experimentals, la recopilació i selecció de la informació pertinent, l'avaluació dels resultats, l'ajustament dels processos

i les metodologies, si escau, i l'elaboració i comunicació del treball final amb el contingut i la forma adients.

La finalitat educativa del treball de recerca no consisteix solament a trobar resultats als interrogants inicials plantejats sinó a saber-los formular clarament i aplicar un mètode per respondre'ls i comunicar la investigació feta encara que els resultats finals siguin reduïts o parcials. Les virtuts educatives de l'esforç que suposa realitzar el treball de recerca i els resultats d'aprenentatge que se'n deriven .si el procés es fa adequadament. són d'un valor indiscutible per consolidar de manera coherent l'esperit d'iniciativa i l'autonomia de l'aprenentatge. El treball de recerca, en definitiva, i la competència que desenvolupa resulten particularment útils per determinar si l'estudiant ha après a treballar de manera autònoma, una de les finalitats més importants d'aquesta etapa educativa.

Competència personal i interpersonal

La competència personal i interpersonal és la facultat de mobilitzar el conjunt de capacitats i destreses que permeten, d'una banda, l'autoconeixement i el coneixement dels altres i, d'una altra, treballar en entorns col·laboratius.

El desenvolupament de la competència personal i interpersonal resulta imprescindible en la concepció de l'educació per a tota la vida, ja que en el món d'avui les persones han d'adquirir flexibilitat i versatilitat per adaptar-se a entorns d'aprenentatge canviants, han de mostrar autocontrol, creativitat i esperit emprenedor, han de saber treballar en equip i disposar d'habilitats dialògiques i de mediació i, finalment, han d'exercir la ciutadania activa, és a dir, actuar amb compromís per millorar l'entorn des de la seva acció individual.

El procés creatiu també es relaciona amb determinats factors personals i interpersonals, com la capacitat d'autocontrol emocional i de superació de les pròpies limitacions, la sensibilitat per captar i interpretar estímuls, l'esperit emprenedor per posar a la pràctica accions, però també la capacitat de treballar en equip i de reflexionar sobre la pròpia pràctica, que ha de contribuir a la millora de la societat.

Es tracta d'una competència que es relaciona de manera significativa amb la competència comunicativa i també amb la competència de recerca, en tant que desenvolupa la capacitat de l'alumnat per treballar de manera autònoma juntament amb la presa conscient de decisions. Igualment, proporciona la dimensió ètica de la resta de competències: aprenem a ser, estar, fer i actuar per viure en comunitats més justes i equitatives. Aquesta competència s'adquireix en el marc de totes les matèries, de la tutoria i de les activitats dins i fora del centre.

La competència personal i interpersonal es construeix, en primer lloc, per mitjà de les activitats d'aprenentatge de cada matèria que ajuden més a cultivar la intel·ligència emocional, és a dir, l'autoconeixement, la comprensió dels sentiments propis, l'habilitat de reflexionar sobre les pròpies experiències i la capacitat de fer-se una imatge ajustada de si mateix. Així, les activitats com ara

escriure dietaris sobre el propi procés d'aprenentatge, distingint allò que s'entén i allò que queda confús en constitueixen un exemple. Aquesta competència és imprescindible per desenvolupar la capacitat d'autoregular els propis aprenentatges i construir el propi projecte vital, per prendre decisions i assumir-ne els riscos i per adquirir un esperit de superació.

En segon lloc, es construeix per mitjà d'aquelles activitats que mobilitzen diverses capacitats, destreses i valors interpersonals, entre les quals destaquen les habilitats socials, la capacitat de treballar en equip i de fer projectes en comú, la capacitat assertiva i dialògica, la mediació en la resolució pacífica de conflictes, l'acceptació de la diferència i de la diversitat cultural i la capacitat d'escoltar i d'aprendre dels altres a través d'activitats d'aprenentatge i d'avaluació que ajudin a fonamentar aquest conjunt de recursos.

Atesa la transversalitat d'aquesta competència, cal des de totes les matèries i activitats del centre crear entorns d'aprenentatge que propiciïn la proactivitat, entesa com la capacitat de prendre decisions durant el propi procés d'aprenentatge, adquirir les eines per intervenir de manera dinàmica i activa en entorns col·laboratius, descobrir per si mateix les solucions als problemes, conèixer les fites a assolir i validar en conseqüència el propi aprenentatge, i incrementar alhora la seva motivació per aprendre més.

Competència en el coneixement i interacció amb el món

Aquesta competència general està relacionada amb les diferents àrees de coneixement, ja que regula els sabers que es consideren bàsics de cada camp d'estudi, matèria o grup de matèries i que es vehiculen, en gran part, per mitjà de fets i conceptes, però també de bases metodològiques i valors i actituds. Per tal de destriar quins d'aquests coneixements (conceptuals, metodològics o actitudinals) són veritablement competencials, caldrà veure de quina manera ajuden a posar en joc els coneixements adquirits per enfrontar-se a la comprensió integral i integrada del món natural, social i cultural, a fer-se preguntes sobre el seu funcionament, a aplicar el coneixement a la resolució de problemes plantejats i a fer servir els aprenentatges més eficaços per donar resposta a les situacions, independentment de la disciplina de què provinguin.

Aquesta competència mobilitza diferents sabers escolars, referits, d'una banda, al món físic i a la interacció entre les persones i la naturalesa; i d'una altra, a la societat i als valors de la ciutadania, que tenen per objecte la comprensió i interacció amb la societat i el món on es viu i es creix, per tal de dirigir reflexivament les accions cap a la seva millora.

En la dimensió d'interacció amb el món físic aquesta competència ha de permetre que l'alumnat aprengui a utilitzar de manera responsable els recursos dins d'una consciència de sostenibilitat del medi ambient i adquireixi hàbits racionals de consum i de gestió de la salut individual i col·lectiva. També li ha de servir per comprendre fenòmens de caire espacial, essent conscient de la incidència de l'activitat humana en el medi. A tot plegat, cal afegir-hi la capacitat d'integrar conceptes i principis bàsics procedents de camps diversos, per entendre la complexitat de les relacions entre la humanitat i el medi (producció,

tecnologia, ciència, consum, sal, etc.) i per aplicar el marc teòric en la resolució de problemàtiques reals o simulades, basades en aspectes de la vida quotidiana, del món laboral o de contextos més globals.

Aquesta competència, derivada del coneixement de totes les disciplines, li permet mostrar un esperit crític en l'observació de la realitat, contrastar la informació de l'àmbit disciplinari amb informacions d'altres contextos, valorar la diferència entre el coneixement científic i altres formes de coneixement, sense oblidar l'aplicació i defensa de valors i criteris ètics associats a la ciència i al desenvolupament tecnològic.

Pel que fa a la dimensió cultural, social i cívica, aquesta competència ha de permetre que l'alumnat compregui críticament la realitat social que l'envolta, analitzi els problemes socials des d'un punt de vista local i alhora global, tot contemplant la multiplicitat de factors explicatius. També li ha de permetre tenir una consciència de la diversitat de perspectives per analitzar la realitat, de la necessitat de dialogar per apreciar els diferents punts de vista i consensuar elements comuns, valorant el treball col·laboratiu com a forma d'enriquiment personal.

La percepció a través dels sentits proporciona informació de la realitat, a la qual s'ha de donar significat. Aquesta percepció depèn de l'experiència acumulada de la persona i de la seva actitud davant els estímuls. Cal desenvolupar entre l'alumnat una actitud proactiva per atendre la diversitat d'estímuls externs, així com una disposició personal oberta per afrontar i superar obstacles i experimentar nous camins, fent ús de la llibertat d'elecció, de la intuïció i de l'experiència o memòria creadora. Aquesta motivació és especialment important en els processos creatius relacionats amb les activitats artístiques. El procés d'elaboració d'una obra d'art implica concebre una idea, escollir els procediments adequats per vehicular-la, organitzar les tasques que cal realitzar, comunicar determinats continguts o propostes estètiques i reflexionar sobre la pròpia pràctica.

Aquesta competència també comporta la mobilització de recursos ètics de manera que en els valors de referència s'actui i es defensi el reconeixement de la igualtat de drets i d'oportunitats (en particular, entre homes i dones), es visualitzin les aportacions dels diferents col·lectius, es desenvolupi la conscienciació de la pertinença social i comunitària i s'apliquin els factors de cohesió social dins la diversitat. Finalment, aquesta competència s'orienta també a la construcció d'un sistema de valors propi, d'acord amb un model de societat plural, democràtica i solidària, al compromís social i ètic, i a la valoració crítica de les diferents manifestacions culturals i artístiques, evitant tota mena d'estereotips i prejudicis.